

2015
XII. 18.

Tévedésem

ÉS

Eörsi László alapos kritikát fogalmaz meg könyvem egyik történetéről, amelyet Márton Erzsébet 56-os forradalmárról írtam (*Elvétett rekonstrukció, ÉS, 2015/50., dec. 11.*). Teljesen igaza van, jó nagyot tévedtem.

Eörsi lényegében három dolgot állít: nem bizonyítható, hogy Márton Erzsébetet a Széna téri forradalmárok csakugyan ki akarták végezni, mert megszöktetett tőlük néhány ártatlanul raboskodó ávós kiskatonát; nem igaz, hogy utóbb, amikor a 20 éves lányt a börtönben nyomozók vallatták, nem volt hajlandó megnevezni egyetlen társát sem; és

végül nincs bizonyíték arra, hogy a vallatások során megkínózták és abúzust követtek el rajta. Mivel Eörsi László a téma vitathatatlan tekintélyű szakértője, aki a Márton Erzsébetről adott fotóval maga is segített könyvem elkészítésében, el kell fogadnom, hogy neki van igaza.

Nem mentség, de minden bizonynyal óvatosabban kezeltem volna a rendelkezésemre álló forrásokat, ha csak olvasok, és nem látom a Márton Erzsébettel készített interjú-filmet. A filmen megszólaló idős nő nem hazudik: maga is átéli, amit mond, elhiszi, hogy amit a sorsáról mesél, igaz. Elfogadom, hogy 1957-ben már nem volt szokás a rabok kínzása, Márton Erzsébet mégis súlyosan traumatizált áldozatként szólal meg. Csak most értettem meg, mennyire igaz, amit a téma pszichológus szakértői állítanak: annak is lehet abúzusélménye, akit tetteleg nem becstelenítettek meg, ha ő maga valósnak éli meg a bántalmazást, az onnantól a számára - érzelmileg - valós.

Mindenki annyira szenved, amennyire azt megéli. Márton Erzsébet a gyermektelenségét, súlyos betegségeit egy börtönben elszenvedett abúzus számlájára írta, amely Eörsi meggyőző érvei szerint valószínűleg nem történhetett meg. Még fájdalmasabb, hogy számos forradalmárhoz hasonlóan ő is megtört a vallatások során, és megnevezte társait. Márton Erzsébet ezzel együtt a forradalom egyik mártírja, aki tényszerűen sokat szenvedett, még akkor is, ha most kiderült, hogy traumatizált emberként az emlékei becsapták. Ez számomra nem mentség, engem nem kellett volna hogy becsapjanak az ő emlékei.

Nyáry Krisztián